

ДИСКУРСОЛОГІЯ І ЛІНГВОПРАГМАТИКА

УДК 811.161.1'42

DOI 10.31651/2076-5770-2019-1-73-79

ВЕЛІВЧЕНКО Валентина Федорівна,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
англійської філології Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького
ORCID 0000-0002-9795-5035
e-mail: velivchenko@cdu.edu.ua

МОВА ЯК ЗАСІБ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ (на прикладі англомовного політичного медіадискурсу)

*У цій статті проаналізовано роль мови у здійсненні маніпулятивного впливу на суспільну свідомість у межах англомовного політичного медіадискурсу російського інтернет-ресурсу *sputniknews.com* за вересень 2016 року, представленого 270 політичними медіатекстами, в яких йдеться про події в Україні. Цілеспрямовано використовуючи мовні одиниці, почасти лексичні та синтаксичні, іманентні характеристики яких уможливають як вираження конкретного змісту, так і варіативність його оцінності, емотивності та експресивності, продуцент повідомлення (автор медіатексту) отримує можливість нав'язувати або навіювати реципієнту повідомлення певне розуміння наданої інформації та потрібне ставлення до неї з метою формування або зміни його світогляду, що і є суттю маніпулятивного впливу на суспільну свідомість.*

Ключові слова: політичний медіадискурс, політичний медіатекст, мова, маніпулятивний вплив, спотворення інформації.

Постановка проблеми. Мова є не лише основним засобом вираження думки, а й інструментом її формування. Така подвійність функціонального призначення мови забезпечує продуценту повідомлення можливість здійснення комунікативного впливу на одержувача повідомлення, із вирізненням інформативного, соціального та емоційного аспектів такого впливу та з можливістю його перетворення на маніпулятивний, що особливо яскраво виявляється в межах політичного медіадискурсу. Політичний медіадискурс, як і будь-який інший тип дискурсу, є комплексним явищем, що має три обов'язкові та взаємопов'язані набори характеристик: когнітивні, мовні (комунікативні) і прагматичні, аналіз яких має взаємно доповнювати один одного. Комплексну процедуру такого аналізу забезпечує науковий апарат новітньої когнітивно-дискурсивної парадигми сучасної лінгвістики, на який і спирається описана у цій статті лінгвістична розвідка.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові студії політичного (медіа)дискурсу аналізують його у політологічному (наприклад, С.-В. О. Кривенко, Я. Чайковський та ін.), соціологічному (наприклад, В. В. Петренко, Р. М. Блакар та ін.), PR-технологічному (наприклад, Т. Ю. Ковалевська, Г. Г. Почепцов та ін.) та суто лінгвістичному аспектах (наприклад, Н. В. Кондратенко, Т. М. Ващук та ін.). Лінгвістичні розвідки політичного дискурсу зосереджено на аналізі його жанрової стратифікації (наприклад, О. В. Гайкова, Л. І. Стрій та ін.), на особливостях мовного втілення його контенту (наприклад, А. П. Загнітко, А. А. Найчук та ін.), на застосованих в його межах стилістичних прийомах (наприклад, О. В. Горчак, О. І. Пушкар та ін.), на його лінгвокогнітивних (наприклад, М. Р. Желтухіна, О. Г. Руда та ін.) і ціннісних особливостях (наприклад, І. В. Хохлачева, Ю. Хабермас та ін.). Досліджено також і лінгвопрагматичні характеристики політичного медіадискурсу (наприклад, Г. В. Касіян та ін.), зокрема його впливовість та маніпулятивна спрямованість (наприклад, О. П. Косенко, В. В. Лойко,

О. Л. Михалева та ін.). Проте здійснені розвідки особливостей реалізації політичним медіадискурсом маніпулятивного впливу на суспільну свідомість, як і аналіз визначальної ролі мови у здійсненні такого впливу, все ще далекі від своєї вичерпності.

Метою цієї статті є розкриття особливостей використання мови для здійснення маніпулятивного впливу на суспільну свідомість, для чого аналізується мовна (комунікативна) площина об'єктивації політичного медіадискурсу, з урахуванням її взаємозв'язку з когнітивною та прагматичною площинами. Аналіз комунікативної площини представлений описом мовних засобів, використаних у проаналізованих політичних медіатекстах, присвячених подіям в Україні, що репрезентують політичний медіадискурс російського інтернет-ресурсу *sputniknews.com* за вересень 2016 року.

Наукова новизна цієї статті визначена її внеском у лінгвопрагматичні, лінгвокогнітивні та дискурсивні дослідження, зокрема ті, що аналізують маніпулятивний компонент комунікативного процесу. Інформація статті може бути використана для протидії антиукраїнській пропаганді російських ЗМІ.

Виклад основного матеріалу. Серед багатьох функцій, виконуваних мовою, базовими визнаються дві – комунікативна та когнітивна. Комунікативна функція мови уможливорює й забезпечує процес міжособистісного спілкування, а когнітивна (мислетворча, гносеологічна, пізнавальна) функція мови уможливорює й забезпечує формування та формулювання думки, яка і виражається словом, і здійснюється в слові. Оскільки мова є одночасно і засобом вираження думки, і інструментом її формування, мовні одиниці (зокрема, слова) отримують здатність впливати на свідомість: концептуалізуючи навколишній світ, вони виформовують мовну картину світу людини, безпосередньо пов'язану з її світоглядом та переконаннями. Тому слово як «сигнал сигналу» (за влучною дефініцією І. П. Павлова) здатне не лише корегувати, а й повністю змінювати свідомість і світогляд людини (і суспільства), адже людина реагує на слово так само, як вона реагує на сигнали, отримувані нею від органів чуття. З огляду на те, що людина сприймає слово, а також образ або поняття, сприйняті через і завдяки цьому слову, так само, як вона сприймає реальну дійсність завдяки своїм органам чуття, словесно створений (суто віртуальний) образ сприймається людиною як реальний і в подальшому переноситься нею у реальний світ [1, с. 5]. Це означає, що цілеспрямоване використання слова (мови) здатне не лише врегульовувати, а й корегувати або повністю змінювати свідомість і світогляд людини (і суспільства в цілому). Тому саме мова з її різномірними номінативними, аксіологічними та риторичними засобами здатна забезпечити впровадження у свідомість людини конкретної (потрібної) ідеї, оцінки та переконання.

Із розуміння комунікації як процесу усвідомленого й цілеспрямованого використання мови як засобу спілкування з іншими людьми впливає і розуміння того, що зміст повідомлення залежить не тільки й не стільки від ужитих мовних одиниць, скільки від того, з якою комунікативною метою вони вживаються. Це закономірно висвітлює вирішальну роль продуцента повідомлення, який завжди має конкретну комунікативну мету, якою може бути просування або пропагування певної ідеї чи думки або активація конкретних емоцій чи почуттів, що завжди передбачає здійснення продуцентом повідомлення певного комунікативного впливу на реципієнта цього повідомлення. Якщо продуцент цілеспрямовано приховує здійснюваний вплив на реципієнта, то такий вплив стає маніпулятивним. Здійснення маніпулятивного впливу завжди пов'язане з усвідомленим використанням продуцентом повідомлення можливостей мовних одиниць з метою нав'язування реципієнту певного уявлення про дійсність і програмування конкретного ставлення до неї або з метою виклику у реципієнта певних емоційних реакцій, розбіжних з тими, що могли б бути без такої «допомоги» ззовні.

Використання мови як інструменту здійснення цілеспрямованого впливу на свідомість з метою поширення певних поглядів і переконань типово характеризує тексти політичного медіадискурсу, в яких мовні одиниці використовуються не лише для опису певних фактів, політичних подій та соціальної реальності в цілому, а головно для здійснення потужного впливу на формування розуміння, значущості або оцінки наданої інформації.

Здійснений аналіз 270 англomовних політичних медіатекстів, в яких йдеться про події в Україні, що репрезентують політичний медіадискурс російського інтернет-ресурсу *sputniknews.com* за вересень 2016 року, свідчить про те, що мова політичного медіадискурсу принципово відрізняється від звичайної, повсякденної мови. Це стосується не стільки використання певних формальних засобів, скільки зміни співвідношення між словом і значенням, за якого звичні мовні одиниці отримують незвичну інтерпретацію, а добре відомі ситуації включаються до несподіваних смислових контекстів. Тобто, конкретним явищам, фактам або подіям надається інший зміст, головню через інше їх позначення, що переводить дійсний зміст наданої інформації в імплікацію [2, с. 112], і цей імпліцитний зміст не лише не зводиться до експліцитно представленого змісту, а й часто протистоїть йому. Наприклад:

(1) *“The United States and the European Union imposed several rounds of sanctions on Russia over ... **Crimea’s secession from Ukraine and reunification with Russia**”* [3], – де анексію Криму названо *reunification (with Russia)*, що кардинально змінює суть події.

(2) *“Furthermore the investigation believes that the missile was launched by the territory controlled by **the Donbas militias**”* [3], – де сепаратистів Донбасу названо *militias*, що спотворює дійсність.

Окрім використання імпліцитності для вираження змісту, маніпулятивний вплив ґрунтується і на використанні іманентних властивостей мовних одиниць. До таких властивостей передовсім зараховуємо: (1) полісемію й омонімію, які надають слову неоднозначності та уможливають появу контекстуальних значень; (2) можливість слова мати не лише пряме, а й непряме (переносне) значення та різнорідну конотацію; (3) синонімію як наявність різних засобів і способів (прямого й непрямого) вираження того самого змісту, зокрема емотивно-оцінного; (4) можливість варіативності у використанні експресивності мовних одиниць. Усі ці властивості природної мови широко використовуються продуцентом повідомлення (автором політичного медіатексту) для здійснення маніпулятивного впливу на суспільну свідомість з метою формування певних ідей або цінностей чи з метою створення або зміни ставлення до конкретної проблеми або події.

Характерною ознакою проаналізованих політичних медіатекстів є не стільки наявність спеціальної лексики, детермінованої політичною тематикою, скільки певна специфіка її вживання: спеціально дібрані лексичні, а також синтаксичні засоби організовані у такі патерни, які привертають увагу та краще запам’ятовуються, що посилює їх вплив на свідомість. Це дає підстави стверджувати, що проаналізовані медіатексти є технологічними, тобто побудованими за певними техніками й технологіями. Саме тому їхнє основне призначення полягає не стільки у висвітленні, скільки у викривленні певних реальних фактів і подій, задля чого типово використовується експресивна й оцінна лексика, яка, заміщуючи собою фактуальну аргументацію, уможливорює апелювання до емоційної пам’яті та почуттів реципієнта повідомлення, що дестабілізує його емоційну сферу та сприяє сприйняттю наданої інформації у потрібному світлі.

Лінгвістичним аспектом оцінки в оцінній та емотивно-оцінній лексиці є закріплене у семантиці слова позитивне або негативне ставлення до позначеного – це може бути схвалення, осуд, задоволення, невдоволення тощо, що завжди має емоційне навантаження. Такі слова, усвідомлено дібрані продуцентом повідомлення (автором медіатексту), вибудовують позитивно-оцінні або негативно-оцінні судження, які слугують потужним впливовим ресурсом, адже їхнє головне призначення полягає не стільки у повідомленні про певний факт або подію, скільки у створенні конкретного настрою та виклику конкретних емоцій, які й зумовлюють ставлення до викладених фактів або подій, що в кінцевому результаті й виформовує у реципієнта певну думку чи певні переконання.

Виражена у політичному медіатексті емотивна оцінка може бути як експліцитною, тобто безпосередньо втіленою в оцінних мовних одиницях (3) і (4), так й імпліцитною, тобто контекстуально зумовленою (5).

(3) *“combined with **the horrible situation** in the ranks of Ukraine’s **“professional army”**, **deflates any hopes Kiev might have in building up their military**”* [3], – де кумуляція негативної

оцінки української армії забезпечується багаторазовим вираженням цієї оцінки різними мовними засобами: безпосереднім утіленням у негативно-оцінних мовних одиницях (в іменниковій фразі *the horrible situation* та в дієслівній фразі *deflates any hopes*), уживанням супозитивного модального дієслова *might* перед повнозначним дієсловом *have* та уживанням графону "...” з іменниковою фразою *Ukraine's professional army*.

(4) "*A preliminary report released by the Joint Investigation Team (JIT) on Wednesday claimed that the Malaysian Boeing passenger plane was **downed** by a missile fired from a Buk launcher, which had been brought from Russia and located in southeastern Ukrainian territory held by the local **militias***" [3], – де спеціально дібрані мовні одиниці – дієслово *claimed*, ужите замість *stated*, дієслово *downed*, ужите замість *shot down*, та іменник *militias*, ужитий замість *militants*, нейтралізують негативну оцінність наданої інформації, забезпечуючи повідомлення нейтральним емоційного-оцінним забарвленням.

(5) "*the investigation is being conducted by the **so-called experts***" [3], – де негативно-емотивна оцінка є контекстуально зумовленою, забезпеченою вживанням модифікатора *so-called* перед іменником *experts*.

Меті маніпулятивного впливу на свідомість слугує і цілеспрямований відхід від норм літературної мови та вживання у політичному медіатексті пейоративної або жаргонної лексики, яка завжди має високу експресивність і виразність, як у (6), (7) і (8).

(6) "*Poroshenko **Dodges** Ukrainian Nationalists' Holocaust Culpability*" [3], – де дії президента України позначаються дієсловом зниженого стилю *dodge*, що означає «махлювати».

(7) "*The Ukrainian President **sounded off** his discontent with the Republican nominee...*" [3], – де заміщення стилістично нейтрального дієслова *to voice* розмовним експресивом *to sound off* значно знижує значущість позиції президента України щодо кандидата у президенти США.

(8) "***Hardcore nationalists** are willing to create a "Ukraine for Ukrainians"...*" [3], – де вживання розмовного експресивного прикметника *hardcore* у препозиції до іменника *nationalists* слугує меті формування негативного ставлення до українських націоналістів.

Здійснення маніпулятивного впливу на свідомість забезпечується також і вживанням у політичному медіадискурсі ідіом, які, завдяки своїй експресивності, завжди посилюють ефективність сприйняття вираженої позиції чи аргументації. У наведених нижче прикладах ідіоматичними виразами є *to play into one's hands* – «підігравати ворогу» (9), *to pull the card from one's sleeve* – «діставати карту з рукава» (10) і *to pay heed* – «звертати увагу» (11).

(9) "*it notes that Trump campaign staffers **had played into Russia's hands** by removing a call to arm Kiev against Ukraine's breakaway regions from the Republican platform*" [3].

(10) "*Hillary Clinton **pulled the Russian card from her sleeve** during the hotly anticipated first US presidential debate*" [3].

(11) "*Ukraine did not **pay heed** to the ceasefire offer, he added, stressing that shelling from the Ukrainian side reduced but did not stop following September 15.*" [3].

Метафоричні вирази, вжиті у політичному медіатексті, не лише формують уявлення про певний об'єкт, а й зумовлюють спосіб мислення про нього, що є суттю сугестії (навіювання). Маскуючи суб'єктивність наданої автором медіатексту оцінки, такі вирази є одним із потужних мовних засобів формування у реципієнта повідомлення оцінки (як позитивної, так і негативної), що, викликаючи у реципієнта відповідний емоційний стан, зумовлює і відповідне сприйняття наданої інформації. Наприклад:

(12) "*Earlier this week Donald Trump's campaign failed to respond to an invitation to meet with Ukrainian President Petro Poroshenko **setting off alarm bells** among the Beltway elite...*" [3], – де метафоричний вираз *to set off alarm bells* навіює думку про те, що новий президент США дуже прохолодно ставиться до президента України.

Зазначимо, що найвпливовішою вважається [4] саме оцінна метафора, яка у політичному медіадискурсі типово виражає суб'єктивну оцінку продуцента повідомлення (автора медіатексту). Наприклад:

(13) “*Hillary Clinton is playing the Russia card to win the hearts and minds of American voters*” [3], – де метафоричні вирази *is playing the Russia card* і *to win the hearts and minds (of American voters)* виражають суб’єктивно-негативну оцінку дій Гіларі Клінтон.

(14) “*The West ... accused Russia in fueling the Ukrainian internal conflict*” [3], – де метафоричний вираз *to fuel the conflict* «додає» діям Росії потужності.

Ужите у політичному медіатексті метонімічне зіставлення, яке, на відміну від метафоричного, укорінене не на подібності, а на суміжності, використовується продуцентом повідомлення (автором медіатексту) для опосередкованої ідентифікації об’єкта шляхом зсуву референції. Концентруючи увагу реципієнта повідомлення на вирізненій продуцентом частині об’єкта – це може бути певна риса, атрибут, вчинок тощо, метонімія у політичному медіатексті слугує переважно для вказівки на належність, як у (15) і (16).

(15) “*It seems that no other state has ever made such a total blunder as Poland is trying to commit by supporting Brussels's deadly idea*” [3].

(16) “*For instance, it notes that Trump campaign staffers had played into Russia's hands by removing a call to arm Kiev against Ukraine's breakaway regions from the Republican platform*” [3].

Окремим різновидом метонімії є антономазія, тобто вживання власної назви як субститути певного загального поняття – конкретної риси чи характеристики людини. Тобто це випадки, коли власне ім’я уживається для ідентифікації характерної ознаки або усталеної належності до конкретного явища, як у (17):

(17) “*Her response indicates that she remains the eternal Goldwater Girl*” [3], – де головна характеристика Гіларі Клінтон позначена метонімічною іменниковою фразою з негативною семантикою *the Goldwater Girl*, що асоціативно пов’язує політичні погляди Гіларі Клінтон з переконаннями Баррі Голдуотера, який, будучи також кандидатом у президенти США, у 1961 році голосував проти Закону про громадянські права; прикметник *eternal*, який препозитивно модифікує цю метонімічну фразу, теж отримує контекстуально-негативну конотацію, що значно посилює виражену негативно-емотивну оцінку.

Ще одним прикладом вживання антономазії є іменникова фраза *Bandera fluids* (18), що виражає негативно-емотивну оцінку українців (18):

(18) “*With the planned liberalization of the visa regime, more Ukrainians “already infected with Bandera fluids” will arrive in Poland*” [3].

Маніпулятивний вплив на свідомість здійснюється і за допомогою вживання у політичному медіатексті порівняння. Подібно до інших засобів увиразнення, порівняння не лише конкретизує уявлення про описуване явище або предмет, а й віддзеркалює емоційне ставлення до нього. Будь-яке порівняння слугує універсальним засобом створення переносних значень, емотивність яких посилює маніпулятивний вплив на свідомість [5, с. 190] – як логічне порівняння, укорінене на схожості/відмінності предметів одного класу з урахування всіх їхніх властивостей, якостей та ознак, так і образне порівняння, укорінене лише на одній, найвиразнішій ознаці, що стає основною. Наприклад:

(19) “*their contract has effectively obliged them to serve “so long as authorities want to continue to pursue their hybrid war against the Donbass Republics,” thus turning them into “21st century serfs”*” [3], – де контракти української армії порівнюються з кріпаками, що, у сукупності з іншими емотивами цього речення (*effectively obliged, to pursue their hybrid war, war against the Donbass Republics*), виформовує його негативно-емотивність та, відповідно, негативно-оцінне ставлення до представлених подій.

(20) “*... this year the process of [implementing] the Minsk agreements turned out to be a snail and rather slow snail that does not move fast*” [3], – де порівняння швидкості впровадження Мінських домовленостей з равликом, який майже не рухається, викликає негативно-емоційно-оцінне ставлення до зазначених домовленостей.

Меті здійснення маніпулятивного впливу слугує і вживання у політичному медіадискурсі антитези, яка здебільшого реалізується через мовну та контекстуальну антонімію. Впливовий ефект антитези забезпечується використанням прийому «штучної дилеми», за якого з безлічі можливих альтернативних варіантів пропонуються лише два, як у (21):

(21) *“The Russian Foreign Ministry, meanwhile, said that the development was “concerning”, and asked how Washington can expect “to combine work to restore lasting peace [in Ukraine] with the supply of lethal weapons?”* [3], – де антитеза, яка альтернативно пропонує лише два варіанти (або надання Україні летальної зброї, або відновлення тривалого миру), як і риторичність самого запитання, ужитого замість наведення фактів, забезпечують апелювання до емоцій реципієнта повідомлення, певним чином спрямовуючи його сприйняття та оцінку наданої інформації.

Антитеза використовується також і для того, щоб сфокусувати увагу реципієнта повідомлення на кардинальній різниці між бажаними та реальними наслідками дій, як у (22):

(22) *“By trying to save the Poroshenko regime, the United States is simply adding to the collapse of Ukraine”* [3].

Ефективним прийомом вираження прихованої оцінки (зазвичай негативної) слугує також іронія як вияв імпліцитної суб'єктивної модальності речення, що завжди виражає авторську аксіологічну позицію. Укорінена на значеннєвій невідповідності, іронія слугує потужним засобом як виклику певних емоцій, так і навіювання певного ставлення до викладених фактів або подій, як у (23) і (24):

(23) *“On Wednesday, Israeli President Reuven Rivlin paid a visit to Kiev. Expecting to talk about the closeness of Ukrainian-Israeli ties, President Poroshenko was met with criticism instead. Rivlin told lawmakers that the crimes of Ukrainian nationalists during WWII should never be forgotten. Poroshenko responded as best he could – by blaming Russia”* [3], – де іронія, виражаючи негативну оцінку автора цього медіатексту, слугує меті формування негативного сприйняття президента України.

(24) *“Poroshenko attempted a bait and switch move to “blame Russia”, something he has become an expert at in the last two years. The question is whether anyone will believe him”* [3], – де вживання іронії, спрямованої на висміювання позиції президента України щодо Росії, має за мету поставити під сумнів довіру як до нього самого, так і до того, що він говорить.

Використання іронії або сарказму може поєднуватися і з використанням порівняння, як у (25):

(25) *“Ukraine may truly want to abandon its dependence on Russian nuclear fuel assemblies, “but prolonging their plants’ dependence on their own is akin to beginning the production of BMWs at the Zaporizhia car plant.”* [3], – де перспектива виробництва Україною власного атомного палива саркастично порівнюється з виробництвом престижних автомобілів BMW на Запорізькому автомобільному заводі, який виробляє непопулярні автомобілі «Запорожець».

Тож, як свідчить аналіз мовної (комунікативної) площини об'єктивації політичного медіадискурсу, мова має широкі та різноманітні можливості для її використання з метою здійснення маніпулятивного впливу на суспільну свідомість.

Висновки та перспективи дослідження. Отже, комплексний аналіз 270 політичних медіатекстів, в яких йдеться про події в Україні, що репрезентують політичний медіадискурс російського інтернет-ресурсу *sputniknews.com* (за вересень 2016 року), свідчить про спрямованість цих текстів на здійснення маніпулятивного впливу на суспільну свідомість. Це досягається виключно за допомогою мови, тобто шляхом цілеспрямованого використання мовних одиниць, почасти лексичних і синтаксичних, іманентні характеристики яких уможливають як вираження конкретного змісту, так і варіативність його оцінності, емотивності й експресивності. Таке цілеспрямоване використання мови уможливорює нав'язування або навіювання певного розуміння наданої інформації та потрібного ставлення до неї, що і є суттю маніпулятивного впливу на свідомість. Перспективу подальших досліджень убачаємо в подальшому комплексному аналізі політичного медіадискурсу з метою виявлення ролі квазімовних та позамовних засобів, які супроводжують і доповнюють мовні засоби у здійсненні маніпулятивного впливу на суспільну свідомість.

Список використаної літератури

1. Велівченко В. Ф., Велівченко В. О. Мова як засіб впливу на свідомість : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / В. Ф. Велівченко, Велівченко В. О. – Черкаси, Видавець ФОП Гордієнко Є.І., 2017. – 122 с.

2. Нагорна Л. Б. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики / Л. Б. Нагорна ; НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. – К. : Світогляд, 2005. – 316 с.
3. Політичні медіатексти за вересень 2016 року інтернет-ресурсу <https://sputniknews.com/>
4. Болинджер Д. Истина – проблема лингвистическая [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://genhis.philol.msu.ru/article_85.shtml
5. Руда О. Г. Мовне питання як об'єкт маніпулятивних стратегій у сучасному українському політичному дискурсі : монографія / О. Г. Руда; НАН України, Ін-т укр. мови. – К., 2012. – 232 с.

References

1. Velivchenko, V. F. & Velivchenko, V. O. (2017). *Language as a Means of Influencing Consciousness*. Cherkasy (in Ukr.)
2. Nahorna, L. B. (2005). *Political Language and Language Politics: the Range of Possibilities of Political Linguistics*. Kyiv: Svitohlad (in Ukr.)
3. Political media texts of *sputniknews.com* (September 2016). [Electronic Source]. Access mode : <https://sputniknews.com/>.
4. Bolindger, D. (2001) *Truth as a Linguistic Problem*. [Electronic Source]. Access mode : http://genhis.philol.msu.ru/article_85.shtml.
5. Ruda, O. G. (2012) *Language Problem as Object of Manipulative Strategies in Contemporary Ukrainian Political Discourse*. Kyiv (in Ukr.)

VELIVCHENKO Valentyna Fedorivna,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of The Department of English Philology
The Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkassy
e-mail: velivchenko@cdu.edu.ua

LANGUAGE AS A MEANS OF MANIPULATIVE IMPACT

(on the example of the English-language political media discourse)

Abstract. Introduction. *This article exposes manipulative impact of the political media discourse of the Russian Internet resource sputniknews.com for September 2016, represented by English-language political media texts about events in Ukraine.*

Purpose. *The purpose of the article is to disclose the role of language in exerting a manipulative impact in the frame of the political media discourse in question.*

Results. *The article holds that immanent characteristics of language and its units, in particular lexical and syntactic, make it possible to covertly (manipulatively) affect public consciousness, shaping or changing it. It also shows that the language of the political media discourse differs from the ordinary, every-day language in the way information is presented, i.e. facts and events are named and assessed. Thus, a purposeful use of nominative, axiological, and rhetorical linguistic means makes it possible to covertly insert in people's mind certain ideas, values, and beliefs, which is a manipulative impact on the public consciousness.*

Originality. *Originality of this article is provided by a complex approach to the analysis of the political media discourse. The article contributes to the discourse analysis, in particular to the studies of its communicative, pragmatic and linguistic-pragmatic characteristics.*

The perspective of the problem under discussion can be seen in the analysis of the role of quasi-linguistic and extra-linguistic means that, by accompanying linguistic means, are used to exert a manipulative impact on public consciousness.

Conclusion. *Thus, according to the obtained data, English-language political media texts about events in Ukraine that represent the political media discourse of the Russian Internet resource sputniknews.com for September 2016 typically exert a manipulative impact on public consciousness. It is done by a purposeful use of linguistic means that provide various interpretations of concrete facts, political events, and social reality with the aim to orchestrate their understanding and evaluation.*

Key words: *political media discourse, political media text, language, a manipulative impact, distortion of information.*

Надійшла до редакції 11.01.19

Прийнято до друку 22.01.19